Elemente de psihopatologia religiozităţii contemporane

Pr. conf. univ. dr. Eugen Jurca

Cursuri

1. Anxietatea în ambientul religios; imaturitatea psihologică (emoţională) şi cea spirituală;
2. Mecanisme de apărare psihologică, cu aparenţă religios-morală
3. Tulburări de intensitate *nevrotică* sub mască religioasă
4. Tulburări de intensitate *psihotică* şi asistenţa pastoral-spirituală
5. Manifestări pseudoreligioase în schizofrenie
6. Comportamente psihopatologice şi religiozitatea autentică
7. *Gastrimargia* („nebunia" pântecelui) şi comportamentele adictive („pătimaşe", de dependenţă psihologică)
8. *Porneia* („demonul" desfrânării) – tulburări în dinamica sexulă şi falsa asceză
9. *Philarghiria* (iubirea de arginţi) şi idolatria puterii
10. *Mânia* – agresivitatea (impulsivitatea) şi memoria resentimentară; paranoia
11. „*Demonul întristării*" – psihoza maniaco-depresivă (tulburarea bipolară) şi „tristeţea" în viaţa spirituală
12. *Akedia* („demonul" trândăviei) şi/sau lipsa de sens existenţial/spiritual
13. *Slava deşartă* (*kenodoxia*) şi „vacuitatea" idolilor modernităţii (succes, carieră, bani etc.)
14. *Mândria* (hipertrofierea ego-ului): narcisismul şi obnubilarea spirituală

Seminarii

1. Tulburări anxioase, superstiţii, animism, magism, tabuism psihologic
2. Mecanisme de coping: ascetismul adolescentin, activismul şi retragerea apatică, altruismul, pactizarea cu agresorul (obedienţa „oarbă"), întoarcerea împotriva propriei persoane (automutilarea, autoflagelarea) etc.
3. Nevroza obsesiv-compulsivă şi scrupulozitatea religios-morală; nevroza depresivă, nevroza isterică; tulburări fobice
4. Tulburări şi sindroame de intensitate psihotică – generalităţi
5. Schizofrenia: delirul mistic; halucinaţii şi viziuni – distincţii
6. Demonizare şi/sau boală psihică?; isteria şi tulburările de conversie
7. Tulburări ale comportamentului alimentar: bulimia şi anorexia; refugii psihologice şi toxicodependenţe: alcoolism, droguri, joc patologic (de noroc, pe computer) etc.
8. Tulburări în sfera sexualităţii şi implicaţiile lor morale
9. Ispitirile din pustiul Qarantaniei şi idolii post/modernităţii: 1. carnalitatea; 2. orgoliul omniscientist; 3. ispita puterii
10. Etologia şi agresivitatea umană; pulsiuni şi impulsii; tulburarea de personalitate antisocială (sociopatul); tulburarea de personalitate paranoidă; gelozia patologică, violenţa domestică;
11. Tuburări ale afectivităţii: tulburarea depresivă majoră, tulburarea distimică, tulburarea depresivă
12. Psihologia locului: plictiseala, sentimentul de gol interior şi de ne/aşezare interioară
13. Sentimentul nimicniciei sau „vânarea de vânt" (Eccleziastul); dez/orientarea existenţială şi spirituală
14. Psihologia refuzului: surditatea şi cecitatea psihologică şi spirituală; „Drumul spre Emaus" şi/sau „oftalmologia" psihoterapeutică

Bibliografie

- Părintele Amédée, Megglé Dominique, *Monahul şi psihiatrul. Convorbiri despre fericire*, trad. Eugenia Vlad, Asociaţia filantropică medicală CHRISTIANA, Bucureşti, 1997
- Baumgartner Isidor, *Psicologia pastorale*, Ed. Borla, Roma, 1993
- Brusco Angelo, *La relazione pastorale d'aiuto. Camminare insieme*, Edizioni Camilliane, Torino, 1993
- Bunge Gabriel, *Akedia. Plictiseala şi terapia ei, după avva Evagrie Ponticul sau sufletul în luptă cu demonul amiezii*, trad. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999
- Sf. Casian Romanul, *Despre cele opt gânduri ale răutăţii*, în „Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii", trad. Dumitru Stăniloae, vol. 1, Institutul de arte grafice „Dacia Traiană", Sibiu, 1947
- Castellazzi Vittorio Luigi, *Psicopatologia dell'Infanzia e dell'Adolescenza. Le nevrosi*, Libreria Ateneo Salesiano (LAS), Roma, 1988
- Castellazzi Vittorio Luigi, *Psicopatologia dell'Infanzia e dell'Adolescenza. Le psicosi*, Libreria Ateneo Salesiano (LAS), Roma, 1991
- Castellazzi Vittorio Luigi, *Psicopatologia dell'Infanzia e dell'Adolescenza. La depressione*, Libreria Ateneo Salesiano (LAS), Roma, 1993
- Dobrescu Iuliana, *Psihiatria copilului şi adolescentului. Ghid practic*, Ed. Medicală, Bucureşti, 2003
- DSM IV 2000 – American Psychiatric Association, *Manual de diagnostic şi statistică a tulburărilor mentale*, Asociaţia Psihiatrilor Liberi din România, Bucureşti, 2003
- Ancilli Ermanno e Pontificio Istituto di Spiritualità del Teresianum, a cura di, *Dizionario enciclopedico di spiritualitá*, 3 vol., Cittá Nuova Editrice, Roma, 1990
- Beirnaert Louis, *Esperienza cristiana e psicologia*, Ed. Borla, Torino-Leumann, 1965
- *Enciclopedia di pastorale, 1. Fondamenti*, Edizioni Piemme, Casale Monferrato, 1992
- Evagrie Ponticul, *Tratatul practic. Gnosticul*, trad. Cristian Bădiliţă, Ed. Polirom, Iaşi, 1997
- Freud Anna, *Eul şi mecanismele de apărare*, trad. Andrei Constantinescu, Ed. Fundaţiei Generaţia, Bucureşti, 2002
- Gavriluţă Nicu, *Mentalităţi şi ritualuri magico-religioase*, Ed. Polirom, Iaşi, 1998
- Gelder Michael, Dennis Gath, Richard Mayou, *Tratat de psihiatrie Oxford*, Editat de Asociaţia Psihiatrilor Liberi din România şi Genev Initiative on Psychiatry, Bucureşti – Amsterdam, 1994
- Godin André, *De l'expérience à l'attitude religieuse*, în „Lumen Vitae", vol. XIX, nr.2, Bruxelles, Belgique, 1964
- Godin André, *Per individuare i disturbi mentali. Guida ad uso del Clero*, Istituto „La Casa", Milano, 1966
- Gorgos Constantin, sub redacţia, *Dicţionar enciclopedic de psihiatrie*, vol. 1 (A–D), Ed. Medicală, Bucureşti, 1987; vol. 2 (E–L), 1988; vol. III (M–R), 1989; vol IV (S–Z), 1992
- ICD 10, *Clasificarea tulburărilor mentale şi de comportament. Simptomatologie şi diagnostic clinic*, Organizaţia Mondială a Sănătăţii, 1992, Ed. ALL EDUCATIONAL, Bucureşti, 1998
- Sf. Ioan Casian, *Despre tămăduirile celor opt păcate principale*, trad. Vasile Cojocaru şi David Popescu, în „Scrieri alese", P.S.B., vol. 57, Ed. I.B.M.O., Bucureşti, 1990
- Ionescu Şerban, Jacquet Marie-Madelaine, Lhote Claude, *Mecanismele de apărare. Teorie şi aspecte clinice*, trad. Andrei-Paul Corescu, Ed. Polirom, Iaşi., 2002

- Istituto di bioetica, Leone Salvino e Privitera Salvatore, a cura di, *Dizionario di bioetica*, ED. ISB (Acireale) şi Centro Editoriale Dehoniano, Bologna, 1994
- Jeican Rodica, *Psihiatrie. Semne, simptome, sindroame*, Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 1995
- Jung C. Gustav, *Psicologia dei fenomeni occulti*, Ed. Newton Compton, Roma, 1991
- Jurca Eugen, *Experienţa duhovnicească şi cultivarea puterilor sufleteşti. Contribuţii de metodologie şi pedagogie creştină*, Ed. Marineasa, Timişoara, 2006
- Kaplan & Sadock, *Manual de buzunar de psihiatrie clinică*, Ed. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia (USA), Liga Română de Sănătate Mintală, Geneva, Ed. Medicală, Bucureşti, 2001
- Larchet Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, trad. Marinela Bojin, Ed. Sofia, Bucureşti, 2001
- Lăzărescu Mircea, *Psihopatologie clinică*, Ed. Helicon, Timişoara, 1994
- Niedermeyer Albert, *Compendio di medicina pastorale*, Ed. Marietti, Casali, 1955
- Olaru Alexandru, *Introducere în psihiatria practică*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1990
- Paluzzi Silvestro, *Manuale di psicologia*, Urbaniana University Press, Roma, 1999
- Predescu V. (sub redacţia), *Psihiatrie*, 2 vol., Ed. Medicală, Bucureşti, 1989
- Rahner Karl, Klostermann Ferdinand, Schild Hansjörg, Goffi Tullo, *Dizionario di pastorale*, Ed. Queriniana, Brescia, 1979
- Russo Giovanni, a cura di, *Bioetica della sessualità, della vita nascente e pediatrica*, ELLEDICI, Leumann, Torino, 1999
- Vidal Marciano, *Manuale di etica teologica. Morale dell'amore e della sessualtià*, vol. 2, parte seconda, Cittadella Editrice, Assisi, 1996
- Zavalloni P. Roberto, *Psicologia pastorale*, Ed. Marietti, Casali, 1965
- White Robert B., Gilliland Robert M., *I meccanismi di difesa*, Casa Editrice Astrolabio, Roma, 1977

Articole şi studii

- Balcă Nicolae, *Aspectul patologic al persoanei umane şi pastoraţia religioasă*, în rev. „Studii Teologice", nr. 7-8/1955
- Godin André, *Guide à l'usage du clergé pour discerner les troubles mentaux (I)*, în „Nouvelle revue théologique", nr. 6/1960
- Ravaglioli Alessandro M., *Psicologia*, în *Enciclopedia di pastorale, 1. Fondamenti*, Edizioni Piemme, Casale Monferrato, 1992
- Thévenot Xavier, *Psicosomatica e discernimento del miracolo. Puntualizzazione di una problematica*, în rev. „Salesianum", nr. 3/1993
- Vergote Antoine, *Visions et apparitions. Approche psychologique*, în „Revue théologique de Louvain", nr. 22, fasc. 2/1991

- *Psychologie et pastorale*, vol. colectiv, É. Nauwelaerts Éditeur, Louvain, Desclée de Brouwer, Paris, 1953

Competenţe profesionale

- Cunoaşterea, înţelegerea şi însuşirea de către masteranzii în teologie a unor cunoştinţe specifice de *psihopatologie*, în vederea formării unei *noi viziuni interdisciplinare* şi a aplicării acestor cunoştinţe în condiţiile concrete de pastoraţie, spovedanie şi consiliere spirituală
- Deschiderea orizontului personal al teologilor spre conlucrarea în echipă cu alte persoane de competenţă profesională autorizată (psiholog clinician, psihoterapeut, medic psihiatru), în *cazurile problematice* din punct de vedere *psihologic* şi/sau *psihopatologic*
- Înţelegerea şi tratarea cu mai mare *sensibilitate umană* a comportamentelor şi a cazurilor problematice din punct de vedere psiho(pato)logic care frecventează biserica şi sacramentele
- Formarea deprinderii de a recunoaşte cazurile de competenţă psihiatrică şi trimiterea către clinicile şi serviciile de specialitate

Competenţe transversale

- Îndeplinirea cu mai mare competenţă şi responsabilitate a sarcinilor de consiliere şi de îndrumare spirituală a credincioşilor din partea preotului, ţinând seama şi de dimensiunea psihologică a personalităţii, nu doar de latura moral-spirituală a omului
- Familiarizarea teologilor cu *munca în echipă multidisciplinară*: medici, psihologi, psihoterapeuţi, psihiatri, sociologi, asistenţi sociali, antropologi etc.
- Formarea unor strategii comune de conlucrarea pentru optimizarea situaţiilor de sănătate mintală, moral-spirituală şi de viaţă a cazurilor problematice sau cu tulburare mintală gravă
- Cunoaşterea de către studenții teologi a unor elemente de psihoterapie utile în Sacramentul Reconcilierii şi domeniul consilierii spirituale (cu respectarea limitelor de competenţă profesională)

Obiectivele disciplinei

a. Obiectivul general

- Formarea unui alt tip de slujitor al altarului, cu o pregătire multidisciplinară, cu un orizont cultural şi profesional mult mai larg, capabil de a înţelege şi ajuta persoana umană, atât pe plan pastoral-spiritual, cât şi psihologic (evident, fără a se substitui altor factori de competenţă profesională)

b. Obiective specifice

- Prezentarea masteranzilor în teologie a unor date de interes clinic, necesare în experienţa personală şi parohială, pentru cunoaşterea diverselor tipuri de tulburări mintale, cu care se vor întâlni în activitatea pastorală, în eventuale alte profesiuni pe care le vor exercita şi/sau în confesional
- Deschiderea orizontului masterandului în teologie prin îmbogăţirea cu alt gen de cunoştinţe, din domenii umaniste şi terapeutice apropiate teologiei: psihologia clinică (sau a sănătăţii), psihopatologie, psihiatrie etc., necesare în activitatea pastorală, de consiliere spirituală şi în confesional